

La Llei del voluntariat pas a pas

1. Quines entitats poden tenir voluntariat?

La **Llei** del voluntariat pas a pas. – Primera edició

Conté: 1. Quines entitats poden tenir voluntariat? – 2. Què cal tenir en compte per incorporar persones voluntàries a l'entitat? – 3. El pla de voluntariat i el pla de formació del voluntariat – 4. Els drets i deures de les entitats amb programes de voluntariat – 5. El full de compromís, les assegurances i el rescabament de les despeses – 6. Convivència i relació entre el voluntariat i les persones contractades de l'entitat

I. Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

1. Catalunya. Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme 2. Voluntariat – Catalunya 3. Associacions, institucions, etc. – Dret i legislació – Catalunya 4. Llibres de lectura fàcil 364-32(460.23)

© **Generalitat de Catalunya, 2019**

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Passeig de Taulat, 266-270

08019 Barcelona

Podeu consultar el text de la llicència de cessió de drets d'autor

a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>

El contingut d'aquesta monografia ha estat elaborat pel Grup de treball que ha sumat el coneixement i expertesa de FUNDESPLAI i dels tècnics de la Sub-direcció General de Cooperació Social i Voluntariat (Araceli Crespo, Enric Cortiñas i Marc Viñas), que també n'han fet la coordinació tècnica.

Els textos de Lectura Fàcil segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) quant al llenguatge, el contingut i la forma, a fi que tothom els pugui entendre.

L'Associació Lectura Fàcil ha fet aquesta versió en Lectura Fàcil.

Més informació: www.lecturafacil.net

Primera edició: maig de 2019

Maquetació: Jordi E. Sánchez Castro

Adaptació de les il·lustracions vectorials d'ús lliure: Ce.Gé

Tiratge: 2.500 exemplars

Dipòsit legal: B 12567-2019

Podeu trobar aquesta obra i les altres que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al nostre catàleg de publicacions:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/el_departament/publicacions/

Índex

Presentació	4
Introducció	6
1. Per què una Llei de voluntariat?	7
1.1 A qui s'adreça?	7
1.2 Què és el voluntariat?	7
1.3 Quines entitats poden tenir voluntariat?	8
1.4 Qui no pot tenir voluntariat?	8
1.5 Quines activitats poden ser considerades d'interès general?	9
2. Per què tenir voluntariat?	11
3. Què és el programa de voluntariat?	12
4. Què suposa per a les entitats complir els drets de la persona voluntària?	13
5. Com es reconeixen les entitats de voluntariat?	15
Annexos	16
Annex 1. Fitxa de projecte o activitat	16
Annex 2. El Cens d'entitats de voluntariat	18

Presentació

L'aprovació de la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, situava les entitats, i de retruc també altres actors, davant de la necessitat de repensar i refer la seva relació amb el voluntariat.

Tot i el període transitori de dos anys que fixava la Llei per a la seva adaptació i les iniciatives que la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària (DGACC) ha dut a terme per donar-la a conèixer, hi ha entitats que tenen dubtes sobre com aplicar-la.

Amb la voluntat d'acompanyar aquestes entitats i el teixit associatiu en general, hem volgut desgranar, de manera planificada, els principals aspectes que la Llei planteja, oferint una lectura més amable i clarificadora.

Aquest treball de fer pedagogia de la Llei l'hem realitzat de manera conjunta l'equip tècnic de la DGACC amb el sector associatiu, en concret amb cinc entitats que, per la seva experiència en algun dels aspectes clau de la Llei, podien fer una aportació de qualitat: el Casal dels Infants, la Creu Roja a Catalunya, la Federació Catalana de Voluntariat Social, la Fundació Pere Tarrés i la Fundació Catalana de l'Esplai.

A partir de l'experiència i el coneixement acumulats en aquests anys de servei a les entitats pels uns i els altres, **hem intentat avançar des de la realitat de les entitats en aquest camí cap al compliment de la Llei.**

Per això també hem sumat al projecte l'Associació Lectura Fàcil que, amb el seu objectiu d'apropar la lectura i la informació a totes les persones, ens ha permès fer un material més concret i didàctic.

En aquesta col·lecció de monografies hem posat el focus en sis aspectes estratègics, que són:

1. Quines entitats poden tenir voluntariat?
2. Què cal tenir en compte per incorporar persones voluntàries a l'entitat?
3. El pla de voluntariat i el pla de formació del voluntariat
4. Els drets i deures de les entitats amb programes de voluntariat
5. El full de compromís, les assegurances i el rescabament de les despeses
6. Convivència i relació entre el voluntariat i les persones contractades de l'entitat

Algunes monografies incorporen annexos amb recomanacions per avançar i eines que poden ajudar-vos a disposar dels mínims per garantir un bon exercici del voluntariat.

Properament està previst abordar –amb el mateix model de treball– tres aspectes més que la Llei incorpora amb força i en què calen també propostes concretes per tractar-los i posar-los en pràctica: la participació del voluntariat a les entitats; el reconeixement de les competències adquirides en l'exercici del voluntariat, i el paper dels usuaris en les entitats de voluntariat.

Confiam que aquestes sis primeres monografies us siguin d'utilitat i us convidem també a fer-nos arribar les vostres impressions.

Bernat Valls
Director general d'Acció Cívica i Comunitària

Introducció

El voluntariat ha estat i és un fenomen civil i social, organitzat, que per la seva força i les seves particularitats ha estat sovint «sol·licitat» i «empès» a formar part d'estructures organitzatives i a dur a terme activitats que eren pròpies d'altres àmbits. Aquest fet, sumat a la gratuïtat de l'acció voluntària, i més endavant a la crisi econòmica, van provocar per part de les administracions públiques la incorporació del voluntariat, centrat en una fórmula «d'activisme dirigit» -majoritàriament en el marc d'ens i d'actuacions públiques- però també d'algunes entitats privades que en limitaven una visió «reduccionista».

Amb l'aprovació de la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme, sorgida a petició del sector associatiu i de voluntariat, es retorna el voluntariat a l'àmbit de l'esfera civil i privada, i es reforça aquesta **identificació entre entitats privades sense ànim de lucre i persones voluntàries**, que és el que coneixem com a model català del voluntariat.

Però sabem quines entitats poden tenir voluntariat?

Sabem què implica tenir voluntariat a l'entitat?

Tenim clar què és i quin sentit té el voluntariat a la nostra entitat?

T'ho expliquem!

1. Per què una Llei de voluntariat?

A Catalunya hi ha una gran diversitat d'entitats.

La majoria compten amb persones voluntàries (associades o no) que, amb la seva participació i compromís, ajuden a assolir els objectius de l'entitat.

Amb aquesta Llei es vol:

- Preservar el model català de voluntariat.
- Definir, protegir, regular i fomentar l'associacionisme i el voluntariat.
- Reconèixer la tasca de les entitats i de les persones voluntàries.

1.1 A qui s'adreça?

A totes les entitats i persones que fan accions de voluntariat.

1.2 Què és el voluntariat?

És el conjunt d'accions que duen a terme les persones voluntàries que participen en entitats sense ànim de lucre.

Aquestes accions es caracteritzen per ser:

- d'interès general: a favor dels altres o de la societat en general,
- altruistes: sense esperar res a canvi,
- amb voluntat de transformació social.

1.3 Quines entitats poden tenir voluntariat?

Les entitats del tercer sector sense ànim de lucre, de base associativa o amb un programa de voluntariat.

Aquestes entitats poden ser:

- associacions,
- fundacions,
- cooperatives d'iniciativa social.

Les **entitats de base associativa** són aquelles en què només els associats participen en les activitats del dia a dia de l'entitat, i fan possible possible el seu desenvolupament.

Aquestes persones actuen per a l'interès general, de manera lliure i sense rebre diners a canvi.

En aquests casos, el fet de ser soci comporta un compromís amb l'entitat i la participació en els seus projectes, i s'entén que fan una activitat voluntària.

Per tant, les entitats de base associativa no necessiten un programa de voluntariat.

En canvi, les **associacions que tenen voluntaris no socis** han de disposar d'un programa de voluntariat.

En el cas de les **fundacions i cooperatives d'iniciativa social**, com que no tenen socis, les persones voluntàries sempre s'han de vincular a través d'un programa de voluntariat.

1.4 Qui no pot tenir voluntariat?

Les administracions públiques,¹ empreses i societats amb ànim de lucre no poden tenir voluntaris.

¹ És recomanable consultar la guia «Recomanacions per a l'adaptació de les administracions públiques a la Llei 25/2015, del voluntariat i de foment de l'associacionisme».

1.5 Quines activitats poden ser considerades d'interès general?

Les entitats de voluntariat actuen per interès general.

Poden ser considerades activitats d'interès general

les que es desenvolupen en aquests 17 àmbits:

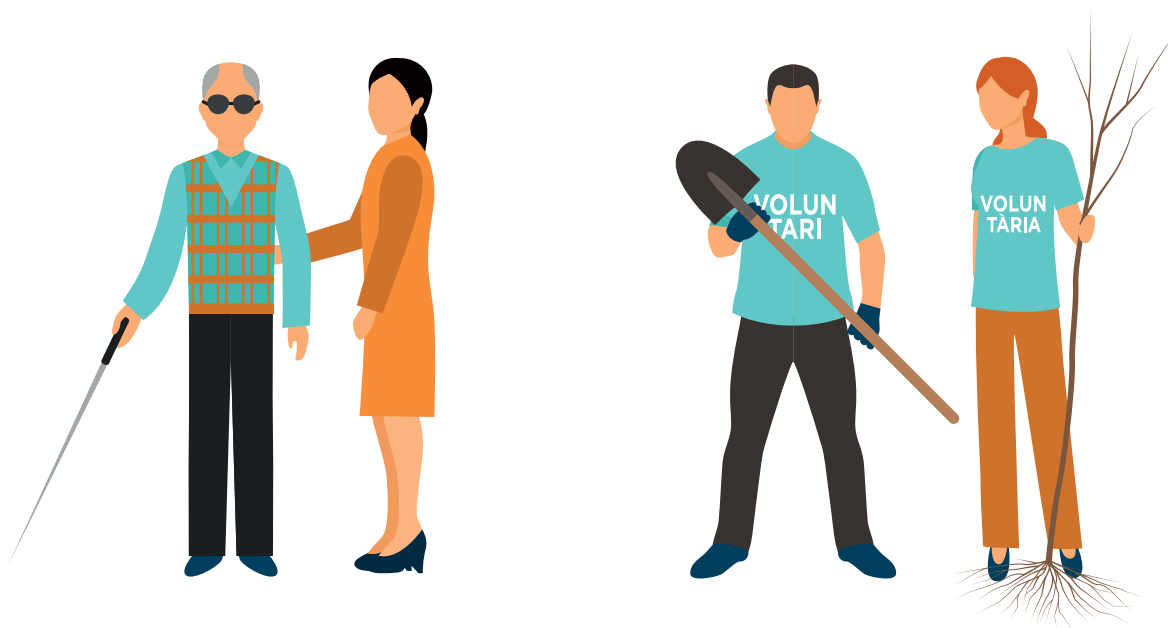
- 1 Els serveis socials
- 2 Els serveis sanitaris
- 3 L'atenció i el suport a les famílies
- 4 L'associacionisme educatiu
- 5 L'oci i el lleure
- 6 La cultura
- 7 L'esport
- 8 La justícia global, la defensa dels drets humans, el foment de la pau i la cooperació
- 9 El voluntariat internacional
- 10 La defensa del medi ambient
- 11 La igualtat de gènere i el respecte per la identitat i l'orientació sexuals
- 12 La joventut
- 13 La gent gran
- 14 La millora de les condicions socioeconòmiques i la cohesió social
- 15 Les activitats comunitàries i veïnals
- 16 Els ateneus
- 17 La protecció dels animals

També aquelles altres activitats que responguin als principis del voluntariat que queden recollits a la Llei.

En resum...

La persona voluntària pot dur a terme la seva activitat:

1. En una associació, com a sòcia.
2. En una associació de la qual no és sòcia però que hagi aprovat un programa de voluntariat.
3. En una fundació que hagi aprovat un programa de voluntariat.
4. En una cooperativa d'iniciativa social que hagi aprovat un programa de voluntariat, i així consti en els seus estatuts.

2. Per què tenir voluntariat?

Abans de tenir voluntariat a l'entitat cal plantejar-se algunes qüestions:

- 1 Per què volem voluntariat a l'entitat?
- 2 Què aporta el voluntariat a l'entitat?
- 3 Quin paper té el voluntariat a l'hora de complir la nostra missió?

A més d'aquestes reflexions, hem de tenir present que l'**acció voluntària no substitueix en cap cas les prestacions de treballs o serveis professionals remunerats.**

Per tant, el voluntariat **no pot cobrir un lloc de treball** que, pels motius que sigui, no podem cobrir amb personal contractat. La persona voluntària **no pot rebre cap compensació econòmica** per les seves tasques.

Només podem compensar-li les despeses que generi l'activitat voluntària.

» Trobareu més informació sobre el rescabament de despeses de les persones voluntàries a la **Monografia 5. El full de compromís, les assegurances i el rescabament de despeses.**

3. Què és el programa de voluntariat?

És el document formal aprovat per l'òrgan de govern on es recull el compromís de l'entitat de tenir voluntariat.

Tenir voluntariat és una **decisió estratègica** de l'entitat que ha de comptar amb el compromís de l'òrgan de govern.

Una entitat de voluntariat ha de:

- Aprovar en òrgan de govern un programa de voluntariat on digui que el voluntariat és un valor imprescindible per assolir les seves finalitats i en quins projectes de l'entitat es concreta.

També, un cop aprovat el programa de voluntariat, ha de:

- Elaborar el **catàleg d'acció voluntària**, que doni a conèixer totes les opcions de voluntariat que ofereix l'entitat.
- Fer un **pla de voluntariat** que defineixi el cicle de vida del voluntariat a l'entitat, com s'organitza dins de l'entitat.

» Trobareu més informació sobre el programa i el pla de voluntariat a la **Monografia 2. Què cal tenir en compte per incorporar persones voluntàries a l'entitat?** i **Monografia 3. El pla de voluntariat i el pla de formació del voluntariat**

En resum...

El voluntariat és:

- › Una decisió estratègica de l'entitat, acordada per l'òrgan de govern (assemblea, junta directiva, patronat o consell rector).
- › Un valor imprescindible per assolir la missió de l'entitat.

El voluntariat mai no pot ser:

- › Una decisió improvisada.
- › Una decisió deslligada de l'òrgan de govern.
- › Una alternativa per no cobrir llocs de treball.

4. Què suposa per a les entitats complir els drets de la persona voluntària?

Les entitats han de garantir els drets de les persones voluntàries, reconeguts per la Llei del voluntariat.

» Trobareu més informació sobre els drets i deures del voluntariat a la **Monografia 4. Els drets i deures de les entitats amb programes de voluntariat**

La majoria dels drets de les persones voluntàries estan relacionats amb la **participació efectiva dins l'entitat** amb la qual col·labora. La Llei reconeix el dret de les persones voluntàries a participar en l'elaboració, la planificació, l'execució i l'avaluació dels programes i de les activitats en què col·laborin.

Per garantir la participació activa del voluntariat, les associacions, les fundacions i les cooperatives han de facilitar:

- Informació,
- formació,
- seguiment,
- mecanismes i espais de comunicació.

Abans de l'aprovació de la Llei de voluntariat, les entitats de base associativa ja solien tenir integrades les fórmules de participació del seu voluntariat. El llibre tercer del Codi civil de Catalunya les obliga a preveure en els estatuts els mecanismes de participació del seu voluntariat.

El llibre tercer del Codi civil de Catalunya també reconeix formes de participació pròpies per al voluntariat que és soci, com ara:

- Assistir a les assemblees generals, intervenir-hi i exercir-hi el dret de vot.
- Elegir els membres de l'òrgan de govern i presentar-se com a candidat.
- Impugnar els acords de l'assemblea general i de l'òrgan de govern i proposar l'exercici de l'acció de responsabilitat contra els membres de l'òrgan de govern.

Algunes entitats hauran de **modificar la seva organització** o **incorporar nous espais de participació** per tal de garantir el dret de participació.

És recomanable que les entitats de voluntariat es comprometin a:

- Crear espais de trobada i grups de treball, entre persones responsables dels projectes i programes de voluntariat, on el voluntariat pugui participar en totes les fases de les activitats en les quals està implicat.
- Assegurar que el voluntariat pugui participar en els espais de participació i debat de què disposa l'entitat.
- Incorporar els resultats de la seva participació en els projectes i programes en els quals participa.

En resum...

Tenir un programa de voluntariat implica que **les entitats, sigui quina sigui la seva forma jurídica,** han d'adaptar les seves estructures i dinàmiques per facilitar –si no ho estaven fent ja– la participació de les persones voluntàries.

5. Com es reconeixen les entitats de voluntariat?

La Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària impulsa el **Cens d'entitats de voluntariat de Catalunya**.

El Cens reconeix les entitats de voluntariat i alhora garanteix que compleixen la Llei del voluntariat i de foment de l'associacionisme.

En aquest sentit, el Cens actua al servei:

- De les **entitats de voluntariat**, a qui reconeix i promou.
- Del **voluntariat**, a qui ofereix informació sobre les entitats, i en garanteix la qualitat i el compliment de la Llei.

Annexos

Annex 1. Propostes per anar més enllà

1. ÉS RECOMANABLE QUE LES ENTITATS DE BASE ASSOCIATIVA APROVIN UN PLA DE VOLUNTARIAT?

Tal com hem vist en aquest document, no és necessari que les entitats on tots els voluntaris són socis aprovin un pla de voluntariat.

Però seria interessant anar una mica més enllà i afavorir les persones que participen en l'entitat.

Per la dinàmica de l'entitat, hi pot haver dos tipus d'associats:

- Aquells que han reduït la seva participació a l'activitat i a les assemblees i, per tant, la seva dedicació i finalitat es limita a la realització personal.
- Aquells que a més de participar en l'activitat i les assemblees, també participen en la seva gestió, preparació i coordinació.

La Llei 25/2015 atorga a les persones voluntàries uns drets relacionats amb el reconeixement de la seva tasca i la certificació de les competències adquirides. Seria bo reconèixer-los a les persones associades que amb la seva actuació a l'entitat s'han apoderat i han après.

La idea que les entitats de base associativa puguin aprovar un pla de voluntariat és perquè puguin «adoptar els drets i deures» com un compromís de l'entitat.

Aquest compromís posa de manifest la importància i la voluntat de reconèixer les persones sòcies que desenvolupen la seva tasca voluntària. Si, a més, l'entitat té un programa de voluntariat per a persones que no són sòcies, incloure les persones sòcies dins del programa seria una bona pràctica, ja que l'activitat que desenvolupen els uns i els altres pot ser la mateixa.

2. QUÈ PODEM FER PER REFORÇAR LA PARTICIPACIÓ DEL VOLUNTARIAT?

■ Fer sentir la seva veu a través dels òrgans de govern

Les fundacions poden, per exemple, designar un patró com a responsable del voluntariat de l'entitat, de manera que es garanteixi la seva presència i la seva veu a l'òrgan de govern.

■ També a les assemblees de socis

Les associacions poden tenir voluntaris que no són socis. Per reforçar la seva participació, poden ser convidats a l'assemblea de l'entitat, amb veu però sense vot.

■ Crear espais de relació entre tots els voluntaris

Algunes entitats fan trobades per afavorir la relació de les persones voluntàries entre elles i, si escau, amb el personal tècnic de l'entitat. Poden fer-se, per exemple, trobades anuals informatives per a totes les persones voluntàries de l'entitat.

■ Demanar, sempre, l'opinió!

A més de reforçar els mecanismes de participació, també podem demanar l'opinió del voluntariat, a través d'enquestes de valoració, entrevistes individuals i/o grupals.

3. ÉS RECOMANABLE INSCRIURE'S AL CENS?

Sí que ho és perquè permet a l'entitat:

- posar en valor públicament el que és,
- augmentar la projecció externa,
- disposar d'una «marca» que reconeix la correcta gestió del voluntariat.

Annex 2. El Cens d'entitats de voluntariat

1. QUI S'HI POT INSCRIURE?

Les entitats que compleixin els següents requisits:

- Són **sense ànim de lucre**:
 - Associacions i fundacions
 - Cooperatives d'iniciativa socialque els seus estatuts considerin la possibilitat de tenir voluntariat.

- Tenen un **pla de voluntariat** que garanteix la relació entre l'entitat i la persona voluntària, d'acord amb un **full de compromís** signat per les dues parts.

- Compleixen **la legislació** i la normativa sectorial aplicable segons el seu àmbit d'actuació.

- Desenvolupen la seva acció en un o més dels **17 àmbits d'actuació** del voluntariat.

Les entitats que tenen un programa de voluntariat han de complir tots aquests requisits, segons preveu la Llei de voluntariat.

La inscripció al Cens és gratuïta.

2. COM ES FA LA INSCRIPCIÓ?

Al portal de Tràmits de la Generalitat de Catalunya:

<http://web.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/Cens-dentitats-del-Voluntariat>

Més informació a <http://voluntariat.gencat.cat>

voluntariat.gencat.cat

